

Neviditeľné bary

Lucien Zell

Lucien Zell

**NEVIDITELNÉ
BARY**

Lucien Zell

NEVIDITELNÉ BARY

Copyright © Lucien Zell

Translation © Radka Knotková

978-80-7207-902-5 (pdf)

Z angličtiny přeložila Radka Knotková

Jazyková redakce Lenka Fukalová

Obálka Jakub Sejkora

Epub připravilo pureHTML.cz

Vydalo nakladatelství a vydavatelství

VOLVOX GLOBATOR

Štítného 17, 130 00 Praha 3

www.volvox.cz

jako svou 1019. publikaci

Vydání první

Praha 2014

Adresa knihkupectví **VOLVOX GLOBATOR**

Štítného 16, 130 00 Praha 3 – Žižkov

www.volvox.cz

*Někdo je vypravěčem,
ale každý je vyprávěním.*

*Pro Roberta Horvitze,
který mě přivedl k neviditelným mřížím,
a pro Scotta Williamse, který mě vzal za ně.*

NÁVRATNOST

Do kavárny U Lososa směl člověk přijít jenom dvakrát za život. Jakmile jste do ní vstoupili a spatřili lampy s krajkovými stínidly, kvůli nimž se i zdi měnily v krajku, přivítal vás majitel podniku pan Lamboni (neboli Maurizio, jak mu říkal téměř každý, kdo do Lososa zavítal na svou druhou a poslední návštěvu), sevřel vás v medvědíh objetí a usadil se s vámi v jednom z přepychových sametových křesel lemuujících přední salonek.

*„Kdybych tě nikdy nepotkal,
nikdy bych tě nepostrádal.
Ale kdybych tě nikdy nepotkal.
Postrádal bych sebe samého.“*

Takováto neokázale hluboká slova se z Mauriziových plnovousem obrostlých rtů linula neustále. Nechystal si předem, co návštěvníkům poví. Hosté se chvěli tváří v tvář záhadám a proroctvím, která do jejich života vstupovala s každou vlídně pronesenou větou, nikdy čistě jen otázkou nebo odpovědí. Ne, matně se v ní skrývala otázka i odpověď, jako neviditelná křídla držící poletujícího kolibříka ve vzduchu. Maurizioova slova se vznášela a planula a jako jasný záblesk hromosvodu osvětlovala sežehnuté tvary v lidském nitru.

Účelem první návštěvy bylo zasadit drobné, ale zásadní semínko. Maurizio vám kladl nenápadné pronikavé otázky a celým srdcem se vžíval do ticha a odpovědí, které je doprovázely.

U Lososa se místa rezervovala na dobré dva roky dopředu. K

domluvení schůzky byla potřeba pořádná dávka štěstí a vytrvalosti. Kavárna hostila bohatou škálu společenských tříd (na parkovišti bylo možné zahlédnout ferrari i hipísácké minibusy od Volkswagenu), a tak člověk neměl nejmenší tušení, na koho uvnitř narazí – ve foyer mohl přešlapovat kdokoli od instalatéra po generála.

Rozmanitost se k rušnému provozu v Mauriziově podniku velice dobře hodila. Díky ní zůstával Maurizio čilý a neotřelý a neztrácel bdělost, s níž se okamžitě vrhal do přílivu životů, který se k němu hlavním vchodem valil. Uměl mistrovsky řídit niterní balet duší – znal každý jeho krok. Každý vyhýbavý duch před ním zářil ve vířivém vodopádu měsíčního stínu a medově zlatavého slunce. V srdcích, do nichž vtrhl, se rodily hvězdy.

A jejich oběžnou dráhou byly jeho pokyny. Nechal vás zhruba hodinu mluvit a pak vám pověděl příběh. Návštěvníci museli přísahat, že o něm pomlčí, protože vyprávění bylo určeno pouze a jedině jim. Jakmile Maurizio domluvil, stiskl páčku a objevilo se promítací plátno se spleť mapou zeměkoule.

Máchl hůlkou, na jejímž vršku seděl řvoucí lev z olivového dřeva, a ukázal tu na ono, tu na tamto místo. „Sem musíš odjet.“

„Sem musíš odjet. Tři slova, s nimiž se přihnala záplava událostí, která v hostově rozsáhlé prázdné budoucnosti zaplnila přinejmenším jeden malý kout.“

S návštěvou Lososa se neodmyslitelně pojila podmínka – příchozí museli upřímně slíbit, že se vydají na místo, které jim Maurizio ukázal, a pak se do kavárny vrátí podat zprávu o tom, co se na cestě dozvěděli. Nebyli omezeni žádnou lhůtou. Mohli na zamýšlený výlet vyrazit po deseti letech i hned následujícího dne. Rozhodnutí spočívalo jen na nich.

Drby o muži, který pouť odkládal pětatřicet let, se nesly od ucha k uchu společně s klepy o ženě, která si výpravu i návrat

do Lososa odbyla v průběhu pouhých osmačtyřiceti hodin.

Bez ohledu na délku cesty se ovšem všichni shodli, že na ní objevili takový či onaký poklad. Když se například jeden muž chystal nastoupit do letadla směřujícího zpátky domů, potkal na letišti svou pravou lásku. Žena, která strávila léta v nemilovaném zaměstnání, během pouti zase odhalila své životní poslání. Jiní ale neučinili takto očividné objevy. Těm pomáhal vybrousit hrubý diamant zážitků do oslnivého šperku Maurizio.

Jednou se do Lososa přihnala žalem zdrcená žena, jejímuž synovi bylo v kavárně uloženo vystoupat na jistou horu v Peru. Bezohledně předběhla skupinku lidí, kteří v předpokoji čekali, až na ně přijde řada. Ukázalo se, že její syn zahynul při průchodu Andami, kde ho nečekaně překvapila nelítostná lavina. Matka na Maurizia přes dvě hodiny křičela, protože byl podle ní za mladíkovu smrt zodpovědný. Nikdo se nedozvěděl, co přesně jí Maurizio řekl; ví se jen, že k ní mluvil necelé dvě minuty, a když z jeho kanceláře vyšla, zářil na její tváři blažený úsměv. Prý se na výpravu vydala i ona – odjela do africké vesničky, jejíž návštěvu jí Maurizio zadal, a vrátila se do Lososa s adoptovaným keňským hošíkem v náručí.

V Lososovi se samozřejmě podávalo také pití, avšak žízeň, opravdová žízeň po smysluplnějším bytí, člověka vždycky sužovala víc při odchodu než při příchodu.

KAVÁRNA U LOSOSA I

Henderson se do New Orleansu vrátil jednoho bouřlivého večera koncem listopadu, napůl bdělý ve světě napůl spícím. Skoro čtyři desetiletí putoval po všech zákoutích planety a teď sem přijel zemřít, uložit kosti do země, kterou nazýval duší svého rodiště. Podoban lososu opsal za svého života tajuplný kruh.

Na hřbitově markýze Lafayettea položil na náhrobky svých předků tři bílé růže a poloplnou láhev drahého francouzského koňaku, přesně jak slíbil, zamumlal: „Běsni v pokoji,“ a jakmile svou skromnou oběť provedl, vydal se do centra dát si dvojitého panáka. Vychutnával si nekonečné minuty, během nichž kráčel městem zahaleným mlhou. Zahnul do klidné, takřka opuštěné ulice, jejíž vzduch i navzdory málem dokonalé prázdnotě prostupovala jakási hmatatelná tíže – dostatečně šikovný člověk by ji určitě zvládl popadnout a strčit do kapsy. Bar U Littla měl podle všeho otevřeno, ale Henderson si z šedého pršipláště oklepal déšť (každá kapka působila dojmem maličkého opuštěného oceánu) a vklouzl do kavárny U Lososa.

Uvnitř se v sametovém křesle rozvaloval vyhublý mladík, který si říkal Benjamin. Benjamin mluvil broukavým hláskem, připomínajícím zrezlého čertíka v krabičce, ale jeho třpytivé oči prozrazovaly, že hluboko v něm se ukrývá tajný zdroj síly. Obezřetně přijal Hendersonovo srdečné pozvání, aby si k němu přisedl a dal si s ním jednu nebo deset sklenek Jacka Danielse.

Přitukli si a vesele připili orlům bělohlavým, kteří ve vzdušných proudech tohoto světa jako poslední svého druhu přežívají. Hrdla jim sežehly různé plameny ohně, přesto ihned vypili další rundu.

„Měl jsem chuť sem dneska večer zajít,“ zamumlal Benjamin.

„Jsem rád, že jste se řídil intuicí. Pokud se člověk ráno probudí a definitivně ví, jak den dopadne, je už trochu mrtvý,“ odpověděl Henderson.

Připili zbylým velrybám a sekvojím a každý přípitek byl prvním z mnoha posledních. Vzpomínali a povídali si a smáli se a hulákali dlouho do noci.

Číšník, který měl v úmyslu kavárnu každou chvíli zavřít a uklidit, se při čištění skleniček zaposlouchal do Hendersonových pikantních, veselými příhodami prokládaných monologů.

„Víte, i po všech těch letech mě nepřestává šokovat myšlenka, že pro každého kolemjdoucího cizince jsem kolemjdoucí cizinec. Život je improvizace. Doufejme, že smrt je jí také. Pro mě je jednou z nejvíc zarážejících věcí v dějinách to, že Charlie Chaplin se kdysi přihlásil do soutěže o nejvěrohodnějšího dvojníka Charlieho Chaplina a skončil třetí. Sami sobě se podobáme málokdy. To přesvědčivě dokládá i jiná historka. Jistá modelka spávala se spoustou slavných mužů a reportéři se jí pokaždé ptali: ‚Jaký byl?‘ A ona bez výjimky odpovídala: ‚Skvělý, ale do Micka Jaggera má daleko.‘

Tak to chodilo roky, až se jednou s Mickem Jaggerem opravdu vyspala.

Když vyšla branami jeho vily ven, oslovil ji reportér: ‚Jaký byl?‘

Nehnula ani brvou a odpověděla: ‚Skvělý – ale do Micka Jaggera má daleko!‘

V belfastské putyce jménem Zdání jsem vůbec poprvé potkal děsivě realistický... dovolte mi prosím citovat báseň mého kamaráda... autoportrét v cizinci. Nejspíš to zní směšně

a máte pravdu, bylo to směšné. A přesto: napochodoval jsem do Zdání a tam, v hospodě prodchnuté stíny, jsem stál já.

V duchu jsem se otrásl. Ten chlap zamrkal. Měl jsem podezření, že za to může nějaký trik se zrcadly, jenže když jsem se k němu přiblížil, žádným sklem jsem neprošel.

„Smím vás pozvat na sklenku?“ zeptal jsem se ho a doufal jsem, že se mi podaří utišit nejistotu, která v mém nitru čím dál víc vzrůstala.

„Proč ne,“ řekl.

„Co pijete?“ chtěl jsem vědět a v prstech mi mravenčilo.

„Totéž co vy,“ odpověděl.

Objednal jsem, a když tmavé püllitry přetékaající guinnessem dorazily, přitukli jsme si.

„Na zdraví.“

„Na zdraví.“

Celý rozechvělý jsem se toho tekutého černého hedvábí zhluboka napil, on ale usrkával pomaleji.

„Jak se jmenujete?“ zeptal jsem se.

„Henderson,“ odpověděl.

V šoku mi zaskočil doušek a vyprskl jsem pivo na bar. Muž vytáhl hedvábný kapesník a otřel výčep dosucha.

Té noci mi o sobě – ehm, tedy o mně – pověděl spoustu věcí. Vybavoval si z našeho života podrobnosti, které se mi na rozdíl od něj úplně vykourily z hlavy.

„Pamatuješ si, jak jsme pozvali na rande tu sexy holku ze střední – Tikka se jmenovala, byli jsme do ní hrozně udělaní – a ona prostě beze slova odešla?“ Přikývl jsem a převalila se přese mne vzpomínka na to, jak jsem o samotě seděl na chladných kamenných schůdcích a brečel.

„A vzpomínáš, jak jsi v Seattlu na smuteční slavnosti ukradl nějakým irským hudebníkům peníze ze sklenice s dýšky? Stodolarovka to myslím byla.“

„Hele, jaké *ty*? To *my* jsme to udělali.“

Takhle jsme toho večera probrali spoustu dní. Vlastně jsme probrali spoustu let. Připadalo mi to tenkrát jako prožitek blízké smrti, ale když o tom teď uvažuji, byl to spíš prožitek blízkého života.

K úmrtí ovšem také došlo. Ten druhý Henderson mě bez jakéhokoli varování zničehonic chytil pod paží a zašeptal: „Na nic se neptej, musíme jít.“ Neměl jsem dopito a zaprotestoval jsem, jenže byl silný, stejně silný jako já. Odvlekl mě ven a táhl mě ulicí pryč. Vtom se ozval první výbuch. Přikrčili jsme se za autem a bezprostředně nato zazněla druhá a třetí rána.

Vstal jsem a zamžoural do kouře. Zavolal jsem: „Hendersone!“, ale byl pryč.

Při bombovém atentátu Irské republikánské armády zemřelo té noci třináct lidí. Sedmadvacet dalších utrpělo vážné zranění a několik z nich zůstalo nadosmrti zmrzačeno.

Když jsem o té události pověděl blízkému příteli, řekl: „To je ale sakra divné. Třeba si z tebe vystřelilo tvoje podvědomí. Anebo andělé vážně existují. Každopádně jsi byl ušetřen, Hendersone. Jaký je to pocit, dostat v životě druhou šanci?“

Podíval jsem se mu přímo do očí, daleko za mlhu duševních dohadů, a řekl jsem: „Zatím pořád pracuju na té první.““

Benjamin se usmál a odvrátil zrak. „To se nejspíš dá říct i o mně,“ zamumlal. „Když už jsme u toho, mohl byste mi prosím něco povědět?“

„Jistě, jen mluvte.“

„No, zajímaly by mě vaše počáteční cesty. Zdá se, že jste viděl pěkný kus světa. Víte, už hodněkrát jsem si říkal, že bych sám někam vyrazil, jenže se mi v sobě nikdy nepovedlo

vyburcovat víc než střípek odhodlání. Od myšlenky, že bych se všeho vzdal, jsem nakonec pokaždé upustil. Jen ze zvědavosti: jak jste s cestováním začal? Pustil jste se do toho pouze kvůli Mauriziově úkolu?“

Než Henderson stačil odpovědět, přihnal se ke stolu číšník a rázným hlasem překypujícím špatně utajovaným vzrušením se zeptal: „Nejste náhodou *ten* Henderson, proslulý J. T. Henderson?“

Henderson zamrkal a přikývl.

„No to mě podržte. Já věděl, že jste to vy. Dneska se pije na mě, chlapi,“ prohlásil číšník. „Jmenuju se Lee Armstrong a vedu to tady, zatímco je Maurizio na dovolené. Smím si k vám přisednout?“

Henderson znovu přikývl na souhlas. „Moment, Maurizio tady není? Tomu se mi ani nechce věřit.“

„Odjel dnes ráno.“

„A kdy se vrátí?“

„To vím asi stejně přesně, jako kdy sem naši hosté přijdou na druhou návštěvu. Proto je to tu, no, tak vyliďněné. Obvykle je kavárna zarezervovaná na léta dopředu, ale Maurizio konečně dospěl k závěru, že je načase dát si pauzu. Takže tu bráním pevnost do doby, než se vrátí.“

„To mám zase jednou štěstí,“ zabručel Henderson. „Čtyřicet let jsem pryč a přijedu zrovna ve chvíli, kdy maestro vyklouzne zadními vrátky.“

„A co já?“ zakňoural Benjamin. „Sice jsem si nedomluvil schůzku, ale přinejmenším jsem sebral odvalu sem přijít. Teď odsud odejdu s prázdnýma rukama.“

Armstrong naplnil tři sklenky. „Víte co, pánové? Moje drahá polovička by mi pravděpodobně přikázala, abych vás vyhodil a byl nejpozději ve tři ráno doma. Ale pokud nepopadnu příležitost za pačesy a trochu vás, Hendersone,

nevyzpovídám, budu se už nadosmrtni užírat.“

Henderson si poklepal na krempu klobouku a zamručel: „Jen se ptejte.“

„Maurizio mi o vás hodně vyprávěl: jak mu posíláte pohlednice z těch nejzapadlejších barů z celého světa, že takřka každé větší město na zeměkouli máte dokonale prošmejděné a jak i v té nejzapomenutější postranní uličce dokážete objevit nějaký božský lokál.“

Henderson se usmál: „Jako třeba tenhle?“

„Třeba,“ uchechtl se Armstrong. „Prostě jsem vás nechtěně zaslechl mluvit a z vašich slov jsem usoudil, že byste to mohl být vy. Víím, že jste byl skoro všude, a proto bych vás rád poprosil, abyste mně a tomuhle mladému muži – nám, zvědavým cizincům – vyprávěl o dalších podivných lidech – ‚sobě‘ i ostatních –, na které jste měl to štěstí nebo snad talent ve všech těch roztodivných barech narazit.“

„Hele a co moje otázka?“ namítl Benjamin.

„Nuže, Benjamine,“ řekl Henderson, „tady Armstrong stojí za výčepem a nalévá whisky. Jeho dotaz má tudíž přednost. Ovšem, člověk si má pokud možno ověřit, odkud přitékají peníze, ale jinak by ho mělo zajímat, odkud přitéká whisky. V našem případě se k cíli dostaneme přes peníze i přes whisky. Ale slibuju, že vám ještě před rozbřeskem prozradím, co mě k cestování dohnalo. Přihodilo se to ještě předtím, než jsem od Maurizia dostal úkol. Uvidíte, že pro mě bylo zhora nepředstavitelné necestovat.“

„Než ale začnete, povězte nám, kam vám Maurizio nakázal jet.“

„Byl ke mně přísný. Řekl: ‚Tvůj cíl není na žádné mapě.‘ Když jsem ho na kolenou prosil, aby mi poskytl aspoň letmé vodítko, prohlásil: ‚Svůj poklad najdeš v baru.‘ ‚V baru?‘ podivil jsem se. ‚Ano. A být tebou, poohlédli bych se i pc

kavárnách.' Bary. Do háje. Nejdřív jsem ho pokládal za nějakého potrhleho doktora, šarlatána předepisujícího místo léku celoživotní alkoholismus. Ale časem jsem té kouzelné nejistotě, která je s mým ,posláním' spojená, přišel na chuť.“

„Víc vám Maurizio neřekl?“ zajímalo Benjamina.

„Po chvilkovém naléhání mi pověděl ještě něco. ,Hendersone,' spustil, ,musíš završit výpověď. Neboj, ne tu, co máš na mysli. Máš štěstí. Žádnou výpověď z práce. Obyčejnou výpověď složenou ze slov. Chci po tobě, abys dokončil větu: Nejsi tím, kde přebýváš...' A to bylo všechno. Škemral jsem o vysvětlení, on však neustoupil a odmítal mi prozradit cokoli dalšího. V prvních letech jsem chodil výhradně do ,normálních' barů, ale pak můj hlad po úžasu zesílil a zavedl mě do mnohem neobvyklejších podniků. Pokud dovolíte, budu vám dnes večer vyprávět hlavně o těch podivnějších.“

Henderson vzdychl, připil posledním řeckám, v jakmile panáka vyzunkl, odhodlal se vyhovět přáním cizinců.

OSTRAVADNÝ

Tenhle bar se jmenoval Ostravadný a nacházel se v jediném myslitelném městě na světě. Nikde jinde by jeho jméno tolik nevyuniklo. Ne, v Ostravě to nebylo. Nemůžu vám přece prozradit všechno.

Založil ho jistý Robert Hunter v roce 1974. Určitě vás nepřekvapí, že zbožňoval slovní hříčky a sbíral je; jednu dobu dokonce pořádal během šťastné hodinky pravidelnou soutěž o nejlepší slovní hříčku. U příležitosti nejrůznějších mistrovství v roce 1980 poskládala málo známá dramatička Jody Rubelová slovo „člověk“, o vítězství ji však připravil málo známý básník Lucien Zell, který se vytasil s „človědou“. Když za svůj výtvar přebíral první cenu, podělil se s námi o svůj nejnovější básnický postřeh:

Vodopády

nejsou z vody

nýbrž z p

a

d

á

n

í

Zatím jsem se ovšem nezmínil o hlavním účelu toho baru – pokud jste chtěli dovnitř, museli jste být nějakým způsobem zmrzačení: zohavení, slepí, hluchí, jinými slovy „vadni“. Na prahu jako sup postával legendární bývalý zápasník a

současný vyhazovač Dinosaurus Dan a pečlivě zkoumal zdravotní stav každého „vadného“, který o vstup usiloval. Stal se z něj odborník na odhalování všech, kdo si na mrzáky pouze hráli. Bez váhání odkopával falešné hole a strhával prozatímní obvazy, podomácku vyrobené fixační límce a podobně. Jeden od hlavy až k patě zasádrovaný muž vydržel jeho extrémně kruté metody zhodnocování skoro půl hodiny, než se přiznal, že zmrzačení jenom předstírá. Ve srovnání s Danovým chirurgickým vyšetřováním by bledly i praktiky SS.

Jeho křížový výslech nebýval pokaždé takto důkladný, nikdo však nevěděl, kdy sáhne po dravějších a zevrubnějších zbraních, a příchozím tudíž nezbývalo než nervózně přešlapovat z nohy na nohu – samozřejmě za předpokladu, že jim nějaké nohy zbývaly. Mezi těmi, jimž nebylo dovoleno vstoupit, přišlo začátkem devadesátých let do módy zašeptat nebo zakřičet: „Chci vadu, Dane!“ Přinejmenším jeden očitý svědek se zaklínal, že Dinosaurus Dan takové žádosti bez váhání a chladnokrevně vyhověl.

Snad za to mohly obavy z pojistných nároků, nemluvě o pojištění odpovědnosti zaměstnavatele a dalších nevýhod, ale ať už Dan kariéru v ochotném přidělování vad udělal, či nikoli, byla později pohřbena – podle některých doslova.

O večírcích, které se v Ostravadním každý večer pořádaly, kolovaly neuvěřitelné zkazky. Nad tanečním parketem údajně visely lustry z lebek dovezené z České republiky, vzduchem čile létaly přívaly zátek od šampaňského, buch, buch, buch, jednonohá striptérka z Paříže zpívala šansony, hluchý sochař tesal za malý poplatek busty zákazníků a nejméně jeden slepec se srdečními problémy umřel smíchy kvůli kouskům jednookého komika Jacka Zakopávače. Aspoň na jednu noc si pijani připadali

nesmrtelní.

Ostravadný zazářil na barovém nebi jako supernova a brzy se z něj stala nejvyhledávanější putyka ve městě. Všichni toužili po tom, aby v něm byli spatřeni.

Jeho zánik nastal paradoxně poté, co měl pan Hunter v jogínském duchovním útočišti v Honolulu zjevení. Meditoval o dlouhotrvajícím sporu ohledně pravidel pro vstup, konkrétně o tom, co přesně to znamená být „vadný“, především co se takzvaně duševně narušených týče: lidí trpících maniodepresivní psychózou, zneužívaných dětí, obětí znásilnění a podobně.

Při obzvlášť náročné ásaně dosáhl Robert osvícení a zmocnilo se ho nutkání změnit hlavní pravidlo, které z Ostravadného dělalo cosi výjimečného.

Uvědomil si totiž, že vadní jsme tím či oním způsobem všichni, a rozhodl se pouštět do baru naprosto každého.

Následujícího jara ukončil Ostravadný činnost.

U VIANA

Co zahrajete, to si vypijete.

Taková byla podstata baru U Viana a právě kvůli tomu se do tohoto maličkého lokálu v Maine stahovali jazzoví hudebníci z obou pobřeží Spojených států. Majitel podniku a vynálezce Sam Damon se inspiroval „pianocktailem“ z románu Borise Viana *Pěna dní* a vytvořil hudební nástroje, na které se samozřejmě dalo hrát, kromě toho však byly dostatečně citlivé na to, aby dokázaly posoudit kvalitu hraných písní, melodií a harmonií a přetvořit je v odpovídající drinky. Stará dobrá, šikovně zahraná jazzová klasika *Summertime* se například změnila v poctivý gin s tonikem a plátkem čerstvé limetky. Z avantgardnějších skladeb zajamovaných talentovanými mladými chlápky z New Yorku nebo Chicaga vznikl divoce namíchaný ovocný koktejl, který Damon pojmenoval Speciál Modrá nota.

V baru se pořádaly soutěže pro začínající hudebníky a každý soutěžící musel plody své hry spolykat. Když postarší trumpetista pil ve světle reflektorů kal svého sóla, tak strašně se u toho šklebil, že s hraním praštil a už do Viana nepáchl. Jistý Ed, hráč na pedálovou steel kytaru, sice neměl ani špetku hudebního sluchu, zato mu ovšem nescházel odolný jazyk (nebo žaludek), a proto se v lokále čas od času stavoval. Povídá se, že nesvedl trefit tón ani tehdy, když hraní jen předstíral.

Jakmile však byl pianocktail seřizen, aby reagoval i na mluvené slovo, nachýlila se existence podniku ke konci. Jednoho dne do Viana zaskočil sebevědomý mladý básník Chris Delbos a zeptal se Damona, jestli by se v baru nemohlo konat veřejné předčítání poezie, na němž by jeho „talentovaní“ přátelé básníci předložili ke zvážení svou

podnětnou tvorbu. Damon rázně odmítl a řekl: „Podobné akce bývají jako mořská nemoc – mají tři fáze. Nejdřív si člověk myslí, že umře. Pak doufá, že umře. A nakonec si zdrceně uvědomí, že přece jenom neumře.“ Delbos ale trval na svém a neústupně tvrdil, že tohle čtení bude jiné. Damon se tedy dal přemluvit a příštích šest týdnů strávil prací na mikrofonu, který by uměl zpracovat zvuk i význam. Datum události, propagované pod názvem „Bohémští bardí za soumraku“, bylo stanoveno na jedenáctého června.

Nejprve Delbos za hlasitého povzbuzování početného davu básníků a jejich obdivovatelů odrecitoval několik slok z Ginsbergova *Kvílení*. Přednes vyústil v rozměrný hrnek s chilským vínem, které zapálení fanoušci v první řadě okamžitě vychlemtali.

Jenže když se básníci pustili do recitování vlastních děl, začaly na jednoho po druhém šplíchat ty nejtemnější z elixírů, jaké osud dovede vyplodit. Autor Brad Fleischman se například zhroutil s pěnou u pusy poté, co přednesl tirádu psanou volným veršem a pojmenovanou *Máma Wonková a umělohmotné Panenky Marie* – plody jeho básně tvořila směs pomerančového džusu, smažené krysí krve, kečupu, octa a čehosi, co lékaři prohlásili za kyanid. Louis Quinn, profesor tvůrčího psaní z Newyorské univerzity, zase přečetl úmornou sérii školáckých sonetů inspirovaných tvorbou Johna Keatse, pozřel výsledný koktejl a upadl do kómatu, z nějž se už neprobral.

Událost měla za následek celkem šest obětí. Příštího dne se státní výbor pro zdravotnictví rozhodl bar U Viana zavřít. Když se Damon o skandálu doslechl, radši se z dovolené na Kubě už nevrátil. Proslýchá se, že zabavené nástroje znovu vyrobil, veškeré čtení poezie zakázal a na zastrčené pláži poblíž Havany otevřel nový lokál U Viana, kde teď spokojeně

odpočívá a usrkává sladké čerstvé likéry tryskající z
klokotavé rumby.

U ODRAŽENÉ STŘELY

Lisabonská hospoda U Odražené střely trůnila v postranní uličce s výhledem na přístav, kde ponurá ladnost nepolevující mlhy zahalovala tepající proudy dvou moří: toho nelidského i toho lidského. Jediná přítomná servírka roznášející pití se jmenovala Rebecca. Chodila oblečená do bohaté škály pastelových šatů, které byly poznamenané neustále se zhoršující kvalitou barev opilých touhou po pozornosti.

Sotva jste vstoupili, popadla vás Rebecca za ruku a usadila ke stolku, u nějž už seděl jiný host. Krátce s vámi probrala pravidla určující způsob, jak si stanovit ‚terč‘ a jak na něj mířit, a pak vám dovolila vystřelit šípy dotazů.

Rozhovor trval přibližně dvacet minut až hodinu. Někdy bylo času samozřejmě potřeba víc a v krajních případech mohla debata probíhat klidně i pět nebo šest hodin. Byl při ní servírován tichý tok drinků a Rebecca po lokále poletovala jako kolibřík klouzající od květiny ke květině, s tou výjimkou, že ona klouzala od stolu ke stolu, od sklenice ke sklenici.

Jakmile bylo vše řečeno, přinesla papír a obálky a pozornost se obrátila k dopisům.

Každý návštěvník dostal za úkol složit dopis, k jehož napsání mu scházela vůle, síla nebo síla vůle. Jednalo se především o omluvná psaní, příležitostně se mezi nimi ale našly i listy přetékaající opožděnou chválou. Hlavní ovšem bylo, že zákazník psal dopis adresátovi hosta, který seděl naproti němu.

A tak jste sestavovali psaní pro cizího otce, bývalou manželku nebo dávnou lásku a váš spolustolovník dělal totéž pro vás. Na tomhle poštovním řetězu ukutém z cizinců bylo

cosi posvátného. Byl to osvobozující pocit, vědět, že nejenom vy jste celé roky odkládali nějakou důležitou zprávu, a moct upřímnými slovy vyjádřit hlubokou lásku a vášně (druhé osoby) k druhé osobě, kterou nikdy nepoznáte. A co teprve milost vědomí, že muž nebo žena na opačné straně stolu dělá totéž.

Klid a mír plynoucí z tohoto vykoupení byly mnohem omamnější než sebesilnější alkohol, a proto se fronta lidí čekajících na vstup zanedlouho vinula z hlavních dveří hospody až na konec bloku a dolů do mlhy, která nám všem propůjčuje totožný odstín neviditelnosti.

MORFEUS

Kabalističtí rabínové se dušují, že spánek je šedesátinou smrti.

V nočním klubu Morfeus, štamgasty přezdívaném Morfák, servírovali takový plátek smrti každý večer. Ačkoli je spaní v barech a klubech obvykle zakázané (a pokud usnete, přiřzene se k vám číšník nebo číšnice a začne vás otravovat), u Morfáka platila naprosto opačná zásada. Návštěvníci spát museli.

Ze všeho nejdůležitější bylo zákazníkovo pohodlí, a proto byl klub doslova zastavěn sametovými pohovkami a postelemi zdobenými saténem a hedvábím. Podávaly se silné uspávací nápoje – kofein byl něčím nemyslitelným. Příležitostní nespavci dostávali účinný organický sirup.

Klub se dělil na dvě části a vrchní číšník Tom Farrell dokázal přesně vycítit, do jakého oddělení příslušný host patří. Občas se návštěvníci vyřítili ven s nepřičetným řevem, sotva se dozvěděli, že jim byl přidělen gauč v úseku nočních můr. Jiní lidé, vyhledávači vzrušení, naproti tomu v téhle sekci končili s nadšením.

Obyčejné sny i noční můry, které se hostům v Morfeovi zdály, byly všeobecně prohlašovány za velice intenzivní. Proslýchalo se dokonce, že klub stojí na starobylém indiánském pohřebišti. Sny zákazníků byly vizionářskými trhlinami v látce utkané z času, prostoru a identity. Podle leckterých byla jejich noční vidění střežhlavou šipkou hluboko do alternativního oceánu bytí.

Když mě poslali do oddělení nočních můr, zdálo se mi, že stojím u silnice a v prudkém dešti stopuju. Kolem svištělo jedno auto a nákladák za druhým. Konečně asi sto metrů ode mě zpomalilo dlouhé černé auto a líně zastavilo. Měl jsem

radost, že mě z bouřky přece jenom někdo odveze. Sebral jsem krosnu a rozběhl jsem se, abych nastoupil.

Jenže jak jsem se k červeným brzdovým světlům blížil, s hrůzou jsem si uvědomil, že to není žádné obyčejné auto, nýbrž pohřební vůz.

A v nákladovém prostoru leželo tělo. Přistoupil jsem o kousek blíž a ihned jsem mrtvolu poznal – byl jsem to já! Rudá brzdová světla zhasla a pohřebák odfrčel.

Když jsem do Morfáka zaskočil naposled, opět mi přiřadili lenošku v úseku nočních mŕ. I mě se v tu chvíli zmocnilo pokušení rozeřvat se strachem a urychleně zmizet, ale potom jsem si pomyslel: „Hoře usmrtilo kočku... ale zplodilo lva.“ Ech, no co se dá dělat.

Usnout mi trvalo tak dlouho, že mě musel Farrell přijít zkontrolovat a podat mi šálek hořkosladkého bylinného čaje, který mě neprodleně uvrhl do temné studny bezvědomí.

Tentokrát byl můj sen mnohem podrobnější.

Pádil jsem ulicí... uháněl jsem do práce... v nějakém zvláštním městě... v budoucnosti...

Bez dechu jsem celý zpocený naskočil na tramvaj. „Krucinál, jdu pozdě! Krucinál, jdu pozdě!“ tepala s banální velkolepostí chytlavé reklamní znělky ta klasická městská mantra mým mozkem a roztahovala se mi v mysli.

Lesklá titanová skořápka supermoderní tramvaje se v kovově šedém ránu chvěla. Zhroutil jsem se na neobsazené sedadlo a začal jsem se modlit: „Bože, nech mě projet, Bože, nech mě projet!“ a tahle nová průpovědka nahrazovala svou skřehotavou polyfonií původní „Krucinál, jdu pozdě!“.

Výhled mi přehradily trsy mrakodrapů, záplavy zeminy poskládané do nespočetných prstů moderního člověka, který bolestně touží popadnout cokoli, co by neztrácelo na významu.

Položil jsem kufrík na podlahu a upřeně jsem se podíval na monitor tramvajového počítače, abych si ověřil trasu a spočítal, s jak velkým zpožděním dorazím. A taky abych odhadl, jak velké riziko mi hrozí. Při tom pomyšlení jsem se otrásl.

„Neměl jsem si včera dávat ten gin, ale pochybuju, že by byla ochotná pít sama,“ uvažoval jsem. Můj tep se zklidňoval a dýchalo se mi čím dál volněji. „Přesto to za to stálo, hlavně koncem večera.“ Spokojeně jsem si promnul ruce a vzpomínal jsem, jak jsem jí sundal tričko a její podprsenka jasně zasvítla, jak jsme se svalili na její postel, líbali se a mazlili... jak se jí zatřepotala víčka... na záblesk růžových sklouzávajících kalhotek...

Uíííííííí!

Tramvaj se zaskřípěním zastavila, ozvalo se slabounké zabzučení elektrického zvonku a pisklavý hlásek ohlásil příští stanici. Cestující nastupovali a vystupovali. Usmál jsem se a moje nervozita na chvílku polevila. Do tramvaje naskočila čiperná mladá brunetka a sedla si vedle mě.

Už už jsem se k ní chtěl otočit a jako pravý odborník na balení ji oslovit, když vtom – Uíííííííí! – vzduch prořízlo další, silnější zazvonění elektrického zvonku a mou páteří projelo zamrazení o síle hurikánu. „Revizor! Ježíšikriste, do prdele! Revizor!“

„Jízdenky, prosím!“ promluvil robot. „Jízdenky, prosím!“ Ruce mizely v kapsách, kabelkách a batozích a vynořovaly se s matně šedými lístky. Všechny kromě těch mých.

Robotův paprsek zajel k mému sedadlu v zadní části a zaměřil se na mě. „Jízdenku, prosím... jízdenku, prosím... jízdenku prosím...“ odrážela se ta kovově znějící fráze od rozžhavené mosazi mého zděšení.

„Já... já... já...“ Větu, kterou jsem hodlal pronést k

brunetce, jsem už dávno přesunul do koše, ale otevřít novou složku se mi nějak nedařilo.

Všichni v tramvaji se ke mně otočili a s otevřenou pusou na mě civěli. Tlustá ženská vepředu si olízla rty.

„Nemá jízdenku! Nemá jízdenku! Nemá jízdenku!“ zapištěl robot.

Zkusil jsem utéct, ale brunetka na mě zezadu zaútočila a neurvale mě sevřela do kravaty. Robotovy kovové paže vyletěly do vzduchu a popadly mě za nohy. Ruce mizely v kapsách, kabelkách a taškách a vynořovaly se s nabroušenými noži – pouze ta tlustá žena vepředu pomalu vybalovala nerezovou vidličku. Vrhli se na mě.

Křičel jsem a křičel a křičel... a pak jsem utichl.

Bez úst se křičet nedá.

Za úsvitu se oči hostů se zachvěním otevřely a spatřily nový sen o životě. Podávala se štedrá okázalá snídaně složená z dováženého francouzského sýra, černého německého chleba, řeckého jogurtu a etiopské kávy. Farrell osobně zašel za každým návštěvníkem a ověřil si, v jakém stavu ducha a bytí se nachází.

Nejvíce času samozřejmě strávil v úseku nočních můr. Sedl si vedle ženy, která ve spánku prožila strašný otřes a teď lačně civěla do prázdna. Vzal ji za ruku a pozorně naslouchal jejímu vyprávění, aby mu z její noční zkušenosti neunikl ani ten sebenepatrnější detail.

Plakalo se ovšem v obou částech Morfea. Toho rána všude v klubu poletovaly kapesníky a jako maličké bílé vlajky vyhlašovaly příměří.

POE

Tohle se dá prohlásit za „bar“ jen v tom nejširším smyslu slova, protože je otevřený pouze jednou ročně pro dva lidi – jednoho mrtvého a jednoho živého, který dokáže ocenit chuť tajemství a rituálu.

Fanoušci Edgara Allana Poea už čtyři desetiletí žasnou při pohledu na podivné zjevení, které každoročně přichází k autorovu náhrobku na baltimorském hřbitově Westminster Hall and Burying Ground. V den výročí Poeova narození, 19. ledna, ke spisovatelovu hrobu pokaždé zavítá osoba v černém, s vycházkovou holí v ruce a tváří zahalenou černým nebo bílým šátkem, políbí náhrobní kámen nebo jeho směrem kývne, rukou udělá pár záhadných gest a položí na náhrobek tři bílé růže a (poloplnou) láhev drahého francouzského koňaku.

Tohle se pravidelně děje už čtyři desetiletí a nikomu se zatím nepovedlo zjistit, kdo ten člověk je nebo odkud pochází. Příklad mi bohužel zakazuje o určitých aspektech této tradice mluvit, smím vám však prozradit, že osobně znám všechny, kteří se na jejím vzniku podíleli. Zním je dokonce velmi dobře, protože jsem s nimi vyrůstal. Víím také, z čeho nápad na tento ceremoniál vzešel a jak byl uveden do praxe.

Já a tři mí přátelé jsme si domluvili schůzku v domě poblíž švýcarské Ženevy, přesně v tom domě, kde se roku 1816 sešli Percy Bysshe Shelley, jeho manželka Mary, její sestra Claire a lord Byron, aby si dlouho do noci vyprávěli strašidelné historky. Jednoho takového večera vymyslela tehdy ještě osmnáctiletá Mary Shelleyová *Frankensteina*. Než se rok nachýlil ke konci, rozepsala příběh do románu a v roce 1818 ho vydala. Nikoho tenkrát ani na okamžik nenapadlo,

že by tohle semínko zasazené pubertální dívkou během večera plného vypravování mohlo někdy takhle úžasně vyklíčit. Rozlité kouzlo jediné noci poskvřnilo bílý ubrus následujících staletí.

A tak jsme se tam téměř o sto padesát let později shromáždili v naději, že se nám povede zbývající lektvar kouzel sklidit. Zapálili jsme svíčky, spustili svou malou soukromou burzu nápadů nebo lépe řečeno burzu duší a vymýšleli jsme, jak nejpádněji bychom ovlivnili svět budoucnosti. Právě té noci mě napadlo, že budeme navštěvovat hroby básníků a umělců a pořádat tam obřady, které na tyhle nezničitelné majáky představitivosti upoutají pozornost.

Jeden z přítomných, žijící a pracující v Baltimoru, se pro mou myšlenku nadchl a za vynikajícího kandidáta na úplně první rituál prohlásil Poea. Jednomyslně jsme návrh přijali a vrhli jsme se na rozpracovávání detailů. Neočekávali jsme, že tajemný rituál „Připíjení Poeovi“ vyvolá v médiích takový poprask – zprávy o každoročním zjevení se objevily v časopise *Time*, deníku *New York Times* a na všech významnějších televizních kanálech.

Ze začátku jsme se v roli „muže v černém“ střídali my čtyři. Neokázalý zvrát v podobě obyčejné hozené mince rozhodl o tom, že prvním člověkem postrčeným přes práh osudu a pronášejícím přípitek budu já.

Když jsem k hrobu přistoupil, nezaslechl jsem žádné větrem přistřižnuté zašumění neviděných křídel, žádný burácivý hřmot. Ale sotva jsem se pomodlil a chtěl vědět, jak dlouho se s námi Poeova duše zdrží, aby nám požehnala a projasnila „mluvu svého plemene“, uslyšel jsem vzdálené zacinkání – odněkud zdaleka ke mně přicházelo cosi hlasitého. Anebo to bylo cosi nekonečně tichounkého a

nekonečně blízkého.

Zaplavilo mě zděšení a pochopení, bezděky jsem do sebe obrátil půl láhve koňaku (to v plánu nebylo, přesto se z toho stal ústřední motiv rituálu) a zařval jsem: „Běsni v pokoji!“ Ze země pod mýma nohama se vyvalily *Zrádné srdce*, *Zánik domu Usherů* a *Sud vína amontilladského* a dýchly na mě... na chvíli jsem byl havranem... do mých křídel se opřela noc a já uslyšel, jak cosi zašveholilo:

„Navždy víc!...“